

DREPT CIVIL ȘI PROCESUAL CIVIL

CZU: 347.5

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2021.1\(56\).05](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2021.1(56).05)

CAZURI DE CONVERSIUNE A ACTULUI JURIDIC CIVIL ÎN MATERIE DE OBLIGAȚII

Mariana ȘARGAROVSKI,
doctorand USM

<https://orcid.org/0000-0003-1928-4448>

SUMAR

Conversiunea, ca modalitate de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil, care constă în valorificarea într-o manieră transformată a manifestării de voință valabil exprimată într-un act juridic civil lovit de nulitate într-un act juridic civil subsecvent, dispune de aplicabilitate în diverse materii ale dreptului civil. Prezenta lucrare se focusează pe identificarea și analiza unor ipoteze de conversiune din sfera obligațiilor civile, care pot fi deduse din economia normelor Codului civil. Astfel, am reținut că manifestarea de voință, care, nulă ca și înstrăinare, poate valora antecontract de înstrăinare, iar la această ipoteză a conversiunii am atribuit conversiunea unui act juridic de dispoziție asupra unui bun, încheiat cu încălcarea interdicției de înstrăinare și cu încălcarea clauzei de inalienabilitate, precum și conversiunea actului juridic de înstrăinare a unui bun proprietate comună în devălmășie făcute de un soț, fără acordul celuilalt soț. De asemenea, suntem în prezența unui caz de conversiune a actului juridic în situația în care un act de constituire a unei garanții personale autonome lovit de nulitate absolută va putea valora act de constituire a unei fidejusiuni. Conversiunea poate avea loc și în caz de nulitate a cambiei, care poate valora înscris ce atestă o creanță (confirmare de datorie).

Cuvinte-cheie: *conversiune, nulitate, act juridic, antecontract, clauză de inalienabilitate, fidejusiune, garanție autonomă, cambie.*

CASES OF CONVERSION OF THE CIVIL LEGAL ACT IN TERMS OF OBLIGATIONS

SUMMARY

The conversion, as a way of correcting the causes of nullity of the civil legal act, which consists in capitalizing in a transformed manner the manifestation of valid will expressed in a civil legal act struck by nullity in a subsequent civil legal act, has applicability in various matters of civil law. This paper focuses on the identification and analysis of conversion hypotheses in the field of civil obligations, which can be deduced from the norms of the Civil Code. Thus, the author noted that the manifestation of will, which, void as alienation, may be worth pre-contract of alienation, and to this hypothesis of conversion the author attributed the conversion of a legal act of disposition on a good, concluded in violation of the prohibition of alienation and with the violation of the inalienability clause, as well as the conversion of legal alienation of a common property made by one spouse without the consent of the other spouse. There is also a case of conversion of the legal act in the situation in which an act of constituting an autonomous personal guarantee struck by absolute nullity will be able to be valid as an act of constitution of a surety. The conversion can also take place in case of nullity of the bill of exchange, which can be valued as a writing certifying a claim (confirmation of debt).

Key-words: *conversion, nullity, legal act, pre-contract, inalienability clause, surety, autonomous guarantee, bill of exchange.*

Doctrina identifică un șir de cazuri de conversiune a actelor juridice lovite de nulitate, care, la modul general, pot fi grupate în cazuri de conversiune în materie succesorală și cazuri de conversiune în materie de obligații. Ținând cont de complexitatea materiei avute în vedere, dar și de necesitatea unei abordări complexe, dedicăm acest

studiu cazurilor de conversiune a actului juridic civil în materie de obligații. Aceste cazuri, consacrate de doctrină, vor fi supuse analizei prin filtrul reglementărilor Codului civil al Republicii Moldova [7], atât până la modernizarea acestuia, cât și în redacția în vigoare de la 1 martie 2019, în vederea identificării posibilității aplicării acestora în condițiile sistemului nostru juridic.

A. Conversiunea unui contract lovit de nulitate într-un antecontract

Cu privire la această varietate a conversiunii actului juridic lovit de nulitate se afirmă că manifestarea de voință, care, nulă ca și vânzare, valorează antecontract de vânzare [15, p. 87-88; 9, p. 238-239; 2, p. 188; 3, p. 235; 11, p. 1023; 5, p. 266]. Mai mult decât atât, se consideră că „conversiunea contractului în antecontract reprezintă o veritabilă ipoteză de conversiune și pare a fi, din punct de vedere practic, domeniul predilect de manifestare a acestui procedeu juridic” [16, p. 161].

Un prim exemplu oferit de doctrină în acest sens este valoarea de antecontract a manifestării de voință nevalabile drept contract de vânzare din cauza lipsei formei autentice cerute de lege *ad validitatem* [16, p. 161-162].

Codul nostru civil impune forma autentică pentru actele de înstrăinare a bunurilor imobile și de grevare a acestora cu drepturi reale limitate (art. 323 lit. a) Cod civil). Astfel, nerespectarea formei autentice pentru un contract de vânzare-cumpărare a unui bun imobil sancționează actul în cauză cu nulitate (art. 324 alin. (1) Cod civil), care va fi una absolută (art. 327 alin. (1) Cod civil), pornind de la premisa că solemnitatea formei autentice a actului juridic civil este o chestiune de ordine publică, iar nulitatea în acest caz ocrotește un interes general. În acest context, apare întrebarea: poate fi convertit în antecontract un contract de vânzare-cumpărare a unui imobil lovit de nulitate pe motiv de nerespectare a formei autentice?

Conform art. 999 alin. (1) Cod civil, antecontractul este contractul prin care o parte (promitent) se obligă față de cealaltă parte (beneficiar) să încheie în viitor un alt contract (contractul definitiv) la cererea beneficiarului; această obligație poate fi asumată și de către ambele părți. Totodată, alin. (2) al articolului citat prevede că antecontractul trebuie să prevadă clauzele esențiale ale contractului definitiv și să fie încheiat în forma cerută de lege pentru contractul definitiv, sub aceeași sancțiune. Deoarece un contract de vânzare-cumpărare a unui imobil trebuie îmbrăcat în formă autentică, și un antecontract de vânzare-cumpărare a unui bun imobil, la fel, urmează a fi încheiat în această formă. În caz contrar, și antecontractul este lovit de nulitate absolută.

Deducem din aceste norme concluzia că un contract de vânzare-cumpărare a unui imobil nul pentru nerespectarea formei autentice nu se poate converti într-un antecontract de vânzare-cumpărare, din același motiv – nerespectarea formei autentice. Or, nu este posibil ca un contract de vânzare-cumpărare nul din cauza nerespectării formei autentice să producă efectele unui antecontract a cărui formă autentică ar fi respectată. Lipsa formei autentice afectează valabilitatea ambelor acte juridice, atât a actului juridic inițial, cât și a potențialului act subsecvent.

Deci, în condițiile legale impuse de normele Codului civil, convertirea unui contract de înstrăinare sau grevare a unui bun imobil pe motiv de nerespectare a formei cerute *ad validitatem* într-un antecontract nu este posibilă. O astfel de ipoteză de conversiune ar fi fost posibilă doar dacă normele legale cu privire la antecontract nu ar fi cerut pentru valabilitatea acestuia aceeași formă ca și pentru contractul definitiv, sub aceeași sancțiune.

Într-o altă ordine de idei, posibilitatea de convertire a unui contract de vânzare-cumpărare nul pentru nerespectarea condițiilor de formă într-un antecontract a fost criticată de doctrină [20, p.44], pornind de la următoarele: în cazul vânzării lovite de nulitate pentru nerespectarea formei *ad validitatem*, reiese că rezultatul aplicării conversiunii nu poate fi acela de a atribui unei asemenea manifestări de voință aptitudinea de a produce drepturile și obligațiile pe care legea le recunoaște numai unei vânzări valabil încheiate, dintre care se distinge obligația de a da, adică efectul transmiterii proprietății de la vânzător la cumpărător. Or, a afirma că, prin conversiune, contractul de vânzare-cumpărare lovit de nulitate valorează antecontract de vânzare-cumpărare și că, mai departe, acest antecontract generează obligația de a da, înseamnă a ignora atât efectul general al nulității, cât și rațiunea conversiunii.

Reținem însă că incapacitatea antecontractului de a da naștere unei obligații de a da, pe care a avut-o în vedere contractul de vânzare-cumpărare lovit de nulitate, nu semnifică nicidecum imposibilitatea de convertire a unui astfel de contract nul într-un antecontract. Or, conversiunea presupune nașterea unui act juridic subsecvent valabil, care produce efecte juridice diferite față de cele urmărite prin încheierea actului juridic inițial. Respectiv, diferența de efecte juridice dintre contractul de vânzare-cumpărare și antecontractul de vânzare-cumpărare, dimpotrivă, vorbesc despre lipsa de impedimente în calea recunoașterii posibilității de conversiune în cazul analizat. Doar că o astfel de conversiune urmează a fi căutată în alte ipoteze decât cea a contractului de vânzare-cumpărare lovit de nulitate pentru vicii de formă.

O astfel de ipoteză este posibilă în caz de nulitate a actului juridic încheiat cu încălcarea interdicției de a dispune de bun, reglementată prin art. 344 Cod civil.

Conform art. 344 Cod civil, actul juridic prin care s-a dispus de un bun referitor la care, prin lege sau de instanța de judecată, sau de un alt organ abilitat, este instituită, în favoarea unor persoane, o interdicție cu privire la dispoziție, poate fi declarat nul de instanța de judecată la cererea persoanelor în favoarea cărora este instituită interdicția. Actul juridic nu poate fi anulat pe acest temei, dacă dobânditorul bunului nu a cunoscut și nici nu trebuia să cunoască despre interdicție sau dacă actul juridic stipulează expres că este încheiat sub condiția suspensivă a ridicării interdicției.

Un act juridic de dispoziție asupra unui bun, încheiat cu încălcarea interdicției de înstrăinare, este lovit de nulitate relativă, respectiv - nulitatea se produce doar în caz de declarare a acesteia prin hotărârea instanței de judecată, dar cu condiția că dobânditorul bunului a știut sau trebuia să știe despre interdicție, în special dacă părțile au omis să includă în act clauza expresă cu privire la condiția suspensivă a ridicării interdicției.

Într-un asemenea caz, contractul inițial care are ca obiect înstrăinarea bunului, anulat de instanța de judecată, se va putea converti într-un antecontract, din care o să rezulte obligația înstrăinătorului de a dispune de bun, cu condiția ridicării interdicției. Convertirea în antecontract în situația dată se justifică prin faptul că părțile au avut intenția de a efectua un transfer sau o constituire de drepturi reale asupra bunului plasat sub interdicție și și-au manifestat voința în acest sens odată cu încheierea contractului inițial. Având în vedere existența interdicției de a dispune de bun, despre care părțile erau sau trebuiau să fie în cunoștință de cauză, este neîndoielnic că părțile, în mod implicit, au prefigurat eventualul transfer sau constituire de drepturi reale asupra bunului plasat sub interdicție, cu condiția ridicării acesteia. Respectiv, manifestarea de voință a părților, inserată în contractul inițial, în cumul cu prefigurarea ridicării interdicției, este suficientă pentru ca această manifestare de voință să valoreze antecontract, mai ales în condițiile în care nulitatea contractului inițial nu este cauzată de vicii de formă, ceea ce acordă eficiență antecontractului din punctul de vedere al cerințelor de formă.

Acest antecontract va putea produce efectele sale cu ocazia ridicării interdicției. Dacă promitențul înstrăinător se va opune încheierii contractului definitiv de înstrăinare după decăderea interdicției, atunci beneficiarul dobânditor va putea recurge la mijlocul de executare silită atipică a drepturilor sale izvorâte din antecontract, prevăzute de art.

1000 Cod civil, și anume: în cazul neexecutării fără justificare a obligației promitentului de a încheia contractul definitiv, beneficiarul poate cere instanței de judecată să pronunțe o hotărâre care să țină loc de contract definitiv.

Odată ce voința de a converti actul inițial într-un alt act urmează a fi invocată în fața instanței de judecată pentru a definitiva faptul juridic complex generator al conversiunii, respectiv - odată ce conversiunea are caracter judiciar și operează prin intermediul unei acțiuni în constatare, considerăm posibilă formularea cerinței de constatare a conversiunii contractului inițial în antecontract, cu ocazia înaintării acțiunii cu privire la pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de contract definitiv.

O situație similară, din punctul de vedere al convertirii unui act juridic de dispoziție lovit de nulitate într-un antecontract, poate fi atestată prin prisma normelor de la art. 506-508 Cod civil cu privire la clauza de inalienabilitate. Potrivit art. 506 alin. (1) Cod civil, prin contract sau testament, se poate interzice înstrăinarea unui bun, însă numai pentru o durată de cel mult 49 de ani și dacă există un interes serios și legitim. Într-o noțiune oferită de doctrină, clauza de inalienabilitate reprezintă o „dispoziție convențională sau voluntară prin intermediul căreia părțile implicate se înțeleg asupra scoaterii unui anumit bun din circuitul civil general, în anumite condiții și pentru o anumită perioadă de timp” [10, p. 222].

Încheierea unui act subsecvent cu încălcarea clauzei de inalienabilitate se sancționează cu nulitate. În acest sens, conform art. 508 alin. (2) Cod civil, atât înstrăinătorul, cât și terțul, dacă inalienabilitatea s-a stipulat în favoarea acestora, pot să ceară anularea actului de înstrăinare subsecvent, încheiat cu nerespectarea clauzei de inalienabilitate. Actul subsecvent anulabil este actul juridic care a fost încheiat ulterior între dobânditorul inițial, care era obligat să respecte clauza de inalienabilitate, și o altă persoană, careia i-a fost transmisă proprietatea [1, p. 749].

Clauza de inalienabilitate ocrotește un interes particular, care poate fi fie al dispunătorului (spre exemplu, acesta își rezervă uzufructul bunului și vrea să-și garanteze drepturile, asigurându-se că va avea mereu de a face cu același proprietar), al dobânditorului (reputat ca prodigiu) sau chiar al unui terț, căruia gratificatul trebuie - ca o sarcină a liberalității - să-i plătească o rentă viageră [1, p. 746]. Respectiv, în cazul nulității actului subsecvent suntem în prezența unei nulități relative. Pe drept cuvânt se menționează că în această situație legea prevede posibilitatea de a se cere anularea actului, ceea ce înseamnă că suntem în prezența unei nulități relative a actului subsecvent

[4, p. 96]. Sunt anulabile nu numai actele prin care s-a transmis dreptul de proprietate asupra unui bun cu nerespectarea clauzei de inalienabilitate, ci și acelea prin care s-a constituit un drept real de garanție asupra aceluși bun, cum ar fi ipoteca sau gajul, pentru că acestea din urmă acte conțin în ele pericolul înstrăinării în caz de urmărire silită [4, p. 96; 1, p. 749].

Cu ocazia anulării actului juridic subsecvent, încheiat cu nerespectarea clauzei de inalienabilitate, acesta se poate converti și el într-un antecontract. Astfel, de exemplu, o vânzare-cumpărare anulată pentru încălcarea clauzei de inalienabilitate de către vânzător poate valora antecontract de vânzare-cumpărare, care va putea fi executat silit în urma încetării acțiunii clauzei de inalienabilitate stipulate.

Pot fi identificate câteva ipoteze de încetare a clauzei de inalienabilitate. Întâi de toate, clauza de inalienabilitate încetează odată cu expirarea termenului pentru care a fost stipulată. Clauza de inalienabilitate este una esențialmente temporară. Reieșind din prevederile citate ale art. 506 Cod civil, acțiunea clauzei de inalienabilitate este de cel mult 49 de ani, părțile, desigur, având posibilitatea de a stabili un termen mai mic. Într-o altă ordine de idei, cel ținut de obligația de inalienabilitate (dobânditorul) poate solicita instanței de judecată să fie autorizat să dispună de bun chiar înainte de împlinirea termenului pentru care a fost stipulată inalienabilitatea, și anume: dacă a dispărut interesul care a justificat clauza de inalienabilitate sau când un interes superior o impune [6, p. 36]. Această prerogativă a dobânditorului bunului cu clauză de inalienabilitate rezultă din prevederile art. 506 alin. (2) Cod civil. Pe de altă parte, încetarea efectelor clauzei de inalienabilitate poate avea loc și prin renunțarea la clauză a celui care a stipulat-o, iar, în funcție de împrejurările concrete, o asemenea renunțare ar putea echivala cu o modificare a actului juridic în care a fost prevăzută clauza de inalienabilitate, nemaifiind necesară intervenția instanței [6, p. 36].

În toate ipotezele descrise mai sus cu privire la încetarea acțiunii clauzei de inalienabilitate, antecontractul în care se convertește un act de înstrăinare încheiat cu încălcarea clauzei de inalienabilitate va putea fi executat silit pe calea pronunțării unei hotărâri judecătorești care să țină loc de contract (art. 1000 alin. (1) Cod civil).

Un alt caz de conversiune în materie contractuală nominalizat de doctrină este cel al nulității înstrăinării unui bun proprietate comună în devălmășie, făcută de un soț fără acordul celuilalt soț [17, p. 472; 22, p. 209; 8, p. 340]. Acesta va putea valora antecontract, care va cuprinde obligația soțului înstrăinător de a obține consimțământul celuilalt

soț, desăvârșind astfel înstrăinarea prin întrunirea consimțământului ambilor soți.

În această materie Codul civil instituie o nulitate relativă a actelor de dispoziție asupra bunurilor comune ale soților, săvârșite de unul dintre soți fără acordul celuilalt soț (art. 570 Cod civil). Întâi de toate, legiuitorul, conform tradiției, instituie mandatul tacit reciproc al coproprietarilor în ceea ce privește bunurile mobile comune (art. 570 alin. (1) Cod civil), după care urmează regula unanimității pentru actele de dispoziție asupra bunurilor imobile (art. 570 alin. (2) Cod civil). În fine, încălcarea restricțiilor la încheierea actelor de dispoziție asupra bunurilor proprietate comună în devălmășie se sancționează cu nulitate relativă, dar numai dacă terțul dobânditor este de rea-credință (art. 570 alin. (3) Cod civil).

Astfel, dacă actul de dispoziție asupra unui bun mobil proprietate comună în devălmășie este anulat în condițiile în care dobânditorul a știut sau trebuia să știe despre acordul care limitează dreptul de dispoziție sau dacă actul de dispoziție asupra unui bun imobil proprietate comună în devălmășie este anulat în condițiile în care dobânditorul a știut sau trebuia să știe despre faptul că ceilalți coproprietari devălmași sunt împotriva încheierii actului juridic sau că nu a fost cerut acordul la înstrăinare, un astfel de act se poate converti într-un antecontract. Din acest antecontract va rezulta obligația înstrăinătorului de a obține consimțământul celuilalt coproprietar pentru înstrăinarea definitivă a bunului, iar din moment ce un astfel de consimțământ va fi obținut, iar contractul definitiv nu va fi încheiat, beneficiarul dobânditor, conform antecontractului, va putea recurge la executarea silită a antecontractului.

Trebuie menționat aici că obligația înstrăinătorului de a obține consimțământul celuilalt coproprietar pentru înstrăinarea definitivă a bunului apropie acest caz de conversiune de promisiunea faptei altuia și, în acest context, în mod firesc, apare întrebarea: va putea, prin conversiune, să ia naștere o promisiune a faptei altuia?

Promisiunea faptei altuia este reglementată la art. 1088 Cod civil, dar care nu oferă o noțiune a acesteia. În literatura de specialitate promisiunea faptei altuia, supranumită convenție *de porte-fort*, este acel contract sau clauză într-un contract prin care o persoană – debitorul – se obligă față de creditor să obțină consimțământul unei terțe persoane de a încheia un contract sau a ratifica un contract deja încheiat [18, p. 102; 19, p. 151]. Aceasta dă naștere în sarcina debitorului a unei obligații de a face și, în același timp, de rezultat, și anume de a determina terțul să încheie un act juridic sau să ratifice un act juridic deja existent [18, p. 104; 19, p. 154].

Încălcarea promisiunii faptei altuia dă naștere la daune-interese. Astfel, conform art. 1088 alin. (1) Cod civil, partea contractantă (promitentul) care s-a obligat la a determina un terț să încheie sau să ratifice un act ori să execute o altă prestație trebuie să repare prejudiciul cauzat celeilalte părți, dacă nu a reușit să determine terțul.

Ipoteza unei înstrăinări a bunului proprietate comună în devălmășie lovită de nulitate ar sugera posibilitatea de conversiune într-o promisiune a faptei altuia, mai exact în promisiunea debitorului de a determina terțul să își dea consimțământul la ratificarea actului de înstrăinare. La caz, coproprietarul devălmaș înstrăinător în calitate de debitor al promisiunii faptei altuia ar avea obligația de a determina pe celălalt coproprietar să consimtă la ratificarea actului de dispoziție. În caz contrar, acest debitor va fi ținut să repare prejudiciile cauzate prin lipsa acordului coproprietarului.

În realitate, promisiunea faptei altuia nu va putea opera. Or, promisiunea faptei altuia de a ratifica actul de dispoziție presupune un act existent, viciul căruia este lipsa ratificării din partea terțului. Conversiunea, însă, presupune invalidarea totală a actului juridic inițial, fie pe temei de nulitate absolută, fie pe temei de nulitate relativă. Iar nulitatea sancționează actul cu efect retroactiv, ca și cum acesta nu a existat. Respectiv, în urma invalidării judiciare a actului de dispoziție săvârșit de un coproprietar devălmaș fără acordul celuilalt coproprietar, acesta din urmă nu mai are ce ratifica.

Respectiv, putem admite conversiunea unui act de dispoziție asupra unui bun proprietate comună în devălmășie lovit de nulitate pe motiv de lipsă a acordului unui coproprietar doar într-un antecontract.

B. Conversiunea unei garanții personale autonome în fidejusiune

Acest caz de conversiune operează în materia garanțiilor personale ale executării obligațiilor și constă în ipoteza în care o garanție personală independentă de obligația principală garantată se poate converti într-o fidejusiune [23, p. 501].

Garanțiile personale independente de obligația principală garantată erau cunoscute Codului civil înainte de modernizarea acestuia, fiind reglementată garanția bancară la art. 1246 Cod civil în redacția de până la 1 martie 2019. Conform acestuia, garanția bancară este un angajament scris, asumat de bancă sau de o altă instituție financiară (garant), la cererea unei alte persoane (ordonator), de a plăti creditorului ordonatorului (beneficiarului) o sumă de bani în baza cererii scrise a beneficiarului. Același articol, la alin. (4), consacră expres că obligația față de beneficiar, constituită prin garanție bancară, este independentă de datoria principală

pentru garantarea căreia a fost constituită, chiar dacă garanția face referire la aceasta.

Odată modernizat Codul civil, instituția garanțiilor personale independente a obținut o fizionomie nouă prin intermediul așa-numitelor „garanții personale autonome”. Garanția personală autonomă reprezintă obligația garantului asumată în folosul unui creditor, în scop de garanție, în care se prevede expres sau din care rezultă în chip neîndoielnic faptul că ea nu depinde de obligația pe care o altă persoană o datorează creditorului (art. 1638 alin. (3) Cod civil).

Diferența majoră care se observă între o garanție personală autonomă și fidejusiune este că fidejusiunea reprezintă o garanție personală accesorie, existența și întinderea căreia depinde de obligația principală garantată, pe când garanția personală autonomă este o garanție neaccesorie. Valabilitatea unei garanții personale autonome nu depinde de valabilitatea obligației principale garantate, iar executarea silită a acestei garanții nu este influențată de soarta obligației garantate. După cum se reține în doctrină, obligația de garantare izvorâtă dintr-o garanție autonomă nu se naște în lipsa obligației garantate, dar, odată născută, soarta ei nu mai depinde de soarta obligației „principale” [1, p. 2406].

Din sensul normelor Codului civil, garanțiile personale autonome nu se aplică în relațiile dintre profesioniști și consumatori, fiind pasibile de aplicat fie în relațiile dintre profesioniști, fie în relațiile dintre neprofesioniști, câmpul predilect al utilizării acestora fiind, desigur, în relațiile dintre profesioniști. Concluzia se deduce din prevederile art. 1662 Cod civil, cu care debutează secțiunea dedicată garanțiilor personale acordate de consumator și din care rezultă că un consumator poate constitui o garanție personală în favoarea unui profesionist doar sub forma fidejusiunii.

În așa fel, în cazul acordării unei garanții personale autonome de către un garant consumator, o astfel de garanție personală va fi lovită de nulitate și se va putea converti într-o fidejusiune, dacă sunt întrunite condițiile acesteia din urmă. În acest sens, alin. (3) al articolului respectiv dispune expres: „Dacă s-a stipulat că garanția personală este autonomă, această stipulație este lovită de nulitate absolută și se consideră că garanția este o fidejusiune, cu condiția că sunt îndeplinite celelalte condiții de validitate a fidejusiunii”.

Suntem, astfel, în prezența unui caz de conversiune a actului juridic ce rezultă nemijlocit din normele Codului civil, în care un act juridic de constituire a unei garanții personale autonome, lovit de nulitate absolută (contract sau act juridic unilateral, după cum rezultă din art. 1634 Cod civil), va putea valora act de constituire a unei fidejusi-

uni. Chiar dacă e vorba de două garanții personale, efectul juridic pe care îl va produce conversiunea în asemenea caz este unul distinct de cel avut în vedere la încheierea actului inițial, odată ce însăși fidejusiunea produce efecte juridice distincte de cele ale unei garanții personale autonome. În acest sens, pe lângă faptul că fidejusiunea este o garanție personală accesorie, iar garanția personală autonomă – neaccesorie, în cazul fidejusiunii garantul poate opune creditorului excepțiile proprii ale debitorului garantat, pe când în cazul garanției personale autonome garantul nu dispune de o astfel de prerogativă. El este îndreptățit să invoce doar excepțiile sale personale, pe care le are împotriva creditorului în legătură cu garanția sau alt raport juridic dintre ei (art. 1651 alin. (2) Cod civil).

C. Conversiunea cambiei într-o confirmare a datoriei

Un caz de conversiune în materie de obligații, formulat pe cale jurisprudențială și reținut de doctrina rusă, este cel al conversiunii cambiei într-o confirmare de datorie [23, p. 501].

Legea cambiei [14] ne oferă o explicație a ceea ce înseamnă cambie la art. 1: „*Cambia este un titlu de credit care reprezintă o creanță scrisă... ce oferă posesorului acesteia dreptul cert și exigibil de a cere la scadența creanței de la debitor, iar în caz de neonorare a acestei cereri - și de la alte persoane obligate prin cambie, achitarea sumei de bani indicată*”.

Într-o noțiune precisă, formulată de doctrină, „cambia este un titlu de credit la ordin, formal și complet, cuprinzând obligația necondiționată, autonomă, abstractă și solidară de a plăti sau de a dispune să se plătească o sumă determinată de bani la scadență și la locul convenit, care este negociabil prin gir și beneficiază de o procedură de execuție eficace și promptă” [13, p. 18].

Unul dintre caracterele fundamentale ale cambiei este cel abstract față de raportul obligațional pe baza căruia este emisă. Astfel, cambia este un titlu abstract, cu o cauză care nu condiționează valabilitatea obligației ce o conține [12, p. 134]. Cauza nu este aparentă în conținutul titlului și nu are eficiență în raporturile cambiale [13, p. 13].

Cambia poate fi de două feluri: simplă sau trată. Cambia simplă, numită și bilet la ordin, este un titlu de credit prin care trăgătorul se obligă să plătească imediat sau la scadență o sumă anumită prezentatorului titlului sau persoanei indicate în titlu, sau la ordinul acestei persoane (art. 1800 alin. (2) Cod civil, art. 1 din Legea cambiei), iar trata este un titlu de credit care reprezintă o creanță scrisă, cuprinzând ordinul necondiționat dat de trăgător (emitent) către tras (plătitor) de a plăti imediat sau la scadență o sumă anumită prezentatorului cambiei sau persoanei indicate în cambie, sau la ordinul

acestei persoane (art. 1800 alin. (1) Cod civil, art. 1 din Legea cambiei).

Distincția dintre cele două titluri de credit constă în aceea că, atunci când titlul cuprinde obligația de a plăti, acest titlu este un bilet la ordin, iar atunci când titlul cuprinde obligația de a face să se plătească, acest titlu este o trată [12, p. 127].

După cum rezultă din noțiunea cambiei, aceasta reprezintă un titlu de credit formal, pentru valabilitatea căruia sunt necesare de respectat un șir de cerințe cu privire la forma și conținutul înscrisului în care este încorporată creanța cambială. Cerințele respective se conțin în art. 4 al Legii cambiei cu referire la trată și art. 63 al Legii cambiei cu referire la biletul la ordin. Titlul în care lipsește una din mențiunile prevăzute la art. 4 sau 63, după caz, nu are valoarea unei cambii (art. 5 și 64 din Legea cambiei). În așa fel, nerespectarea formalităților prescrise pentru întocmirea unei cambii are drept efect nulitatea absolută a titlului de credit.

Nulitatea titlului de credit, sub forma unei trate sau a biletului la ordin, nu semnifică, însă, faptul că voința manifestată cu ocazia perfectării titlului în cauză nu poate produce efecte juridice, ci ea poate valora act de confirmare a datoriei ce rezultă din înscrisul întocmit.

Într-o speță dedusă în fața instanțelor judecătorești din România s-a statuat că, dacă emitentul și beneficiarul sunt necomercianți, biletul la ordin emis în asemenea condiții este nul, ca titlu comercial de valoare, neputând produce efectele prevăzute de lege special [21, p. 36]. În același timp, s-a reținut că „biletele la ordin sunt valabile ca înscrisuri sub semnătură privată, creditorul putând solicita instanței, pe calea unei acțiuni civile, recunoașterea drepturilor născute din raporturile juridice încheiate cu debitorul, în cadrul aceluși proces putând produce aceste înscrisuri pentru dovedirea pretențiilor sale” [21, p. 38-39].

La prima vedere, în situația analizată conversiunea are efect pur formal, în sensul că un înscris cambial se convertește într-un simplu înscris, sub semnătură privată, care atestă o creanță, dar în realitate conversiunea produce și efecte de ordin substanțial. Și aceasta - în virtutea faptului că titlul de credit avut în vedere inițial de părți, ce ar fi cuprins o obligație necondiționată, autonomă și abstractă de a plăti o sumă determinată de bani, obține valoarea unui titlu (înscris sub semnătură privată) ce atestă o creanță simplă, neautonomă și causală. Iar creditorul, cu ocazia valorificării silite a dreptului său de creanță, va trebui să facă dovada cauzei datoriei atestate prin titlu.

Pornind de la distincția dintre trată, care cuprinde obligația de a face să se plătească o sumă determinată de bani, și biletul la ordin, care cuprinde obligația de a plăti, considerăm că, de regulă, se

va putea converti în confirmare de datorie anume un bilet la ordin întocmit cu nesocotirea cerințelor stabilite de lege.

Este de menționat că, aceste cazuri de conversiune, analizate supra, nu reprezintă o listă exhaustivă de ipoteze de conversiune în materie de obligații, care pot fi deduse din normele legislației noastre civile. La operațiunea juridică a conversiunii se poate recurge într-un număr infinit de cazuri în care sunt prezente premisele corespunzătoare și se întrunesc elementele faptului juridic al conversiunii actului juridic civil.

În acest sens, cercetarea conversiunii și identificarea diferitor ipoteze în care aceasta este operantă reprezintă o necesitate stringentă a circuitului civil al bunurilor. Or, prin atenuarea impactului nulității asupra actului juridic civil inițial, conversiunea stimulează partea sau părțile actului juridic inițial să valorifice voința încorporată în actul juridic inițial, desființat în partea în care aceasta este capabilă să producă efecte juridice, și, în consecință, facilitează continuitatea circuitului civil cu privire la bunurile și valorile care fac obiectul actelor juridice convertibile.

Referințe bibliografice:

1. Baias F.A., Chelaru E., Constantinovici R., Macovei I. (coordonatori). *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*. București: C.H. Beck, 2014. 2917 p.
2. Beleiu G. *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*. București: Șansa, 1992. 440 p.
3. Beleiu G. *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*. București: Universul Juridic, 2003. 599 p.
4. Bîrsan C. *Drept civil. Drepturile reale principale*. București: Hamangiu, 2015. 486 p.
5. Boroî G., Anghelescu C.A., Nazat B. *Curs de drept civil. Partea generală*. București: Hamangiu, 2012. 422 p.
6. Boroî G., Anghelescu C.A. *Curs de drept civil. Drepturile reale principale*. București: Hamangiu, 2013. 385 p.
7. Codul civil al Republicii Moldova. Nr. 1107-XV din 6 iunie 2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 82-86. În vigoare din 12 iunie 2003.
8. Cosma D. *Teoria generală a actului juridic civil*. București: Editura Științifică, 1969. 490 p.
9. Cosmovici P. (coordonator). *Tratat de drept civil. Volumul I. Partea generală*. București: Editura Academiei R.S.R., 1989. 360 p.
10. Crăciunean L.M. *Limitele dreptului de proprietate privată imobiliară*. București: Wolters Kluwer, 2009. 392 p.
11. Dogaru I. (coordonator). *Bazele dreptului civil. Volumul I. Teoria generală*. București: C.H. Beck, 2008. 1362 p.
12. Dumitrescu A.D. *Titlurile de valoare. Reglementare. Doctrină. Jurisprudență*. București: C.H. Beck, 2011. 410 p.
13. Economu R. *Manual practic de drept cambial*. București: Lumina Lex, 1996. 352 p.
14. Legea cambiei. Nr. 1527 din 22 iunie 1993. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1993, nr. 10. În vigoare din 30 octombrie 1993.
15. Mișuță I. *Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1975-1980*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1982. 332 p.
16. Paziuc C. Probleme teoretice și practice privind conversiunea actului juridic civil. În: *Revista română de drept privat*, 2011, nr.4, p. 120-167.
17. Pop A., Beleiu G. *Curs de drept civil. Partea generală*. București, 1973. 616 p.
18. Pop L. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor. Tratat*. Iași: Editura Fundației „Chemarea”, 1998. 499 p.
19. Pop L., Popa I.F., Vidu S.I. *Curs de drept civil. Obligațiile*. București: Universul Juridic, 2015. 688 p.
20. Dumitrache B. Antecontractul de vânzare-cumpărare și promisiune sinalagmatică de vânzare-cumpărare. În: *Dreptul*, 2002, nr.2, p. 52-66.
21. Popescu G.F. *Biletul la ordin, cecul și cambia. Jurisprudență comercială și penală*. București: Hamangiu, 2011. 240 p.
22. Popescu T.R. *Dreptul familiei. Tratat. Vol. I*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1965. 367 p.
23. Сделки, представительство, исковая давность. Постатейный комментарий к статьям 153-208 Гражданского кодекса Российской Федерации. Отв. ред. А.Г. Карапетов. Москва: М-Логос, 2018. 1264 с.